

MIKKOLANMÄEN ILMATORJUNTAPATTERI

Tämä teksti perustuu sotahistorioitsija, everstiluutnantti evp. *Pertti Huttusen* samannimiseen esitelämään, joka pidettiin Itäharjun Prisman kokoustiloissa Ahtolan omakotiyhdistyksen jäsenille 23.2.2004.

Esitelmän ilmatorjuntatykistölliset tiedot perustuvat edesmenneen majuri *Antti Honkalan* tutkimukseen, joka on julkaistu kirjana 'Mikkolanmäki-Uittamo-Ruohonpää, siamilaistykkipatterit Turussa, Turun ilmatorjunta talvi- ja jatkosodan aikana'. Julkaisusta löytyy useita valokuvia Mikkolanmäestä. Historioitsija Juha Vahe on kirjoittanut julkaisun 'Turun seudun kodinpuolustus - Abo-nejdens hemvärn -säätiö 1940-1990', josta selviää ilmatorjuntahankkeiden rahoitus. Säätiö on edelleen olemassa.

Pertti Huttunen on pioneeriupseerina kiinnostunut kaikista linnoitusjäljistä ja yhdessä Antti Honkalan kanssa mittailut ja tutkinut kaikkien turkulaisten ilmatorjuntapattereiden jäänteitä. Mikkolanmäestä on kerrottu monenlaisia tarinoita, seka hauskoja että vähemmän hauskoja, ja onpa tiettävästi julkaistu seikkailukirjojakin. Mikäli lukijalla on muistoja Mikkolanmäen historiasta, tarjoaa Ahtolan omakotiyhdistys kotisivuillaan mahdollisuuden niiden tallentamiseen jälkipolville.

Turun kaupungin toimenpiteitä ennen talvisotaa

1930-luvun Euroopassa pelättiin armeijoiden käyttävän taistelukaasuja mahdollisessa tulevassa sodassa huolimatta siitä, että niiden käyttö oli kielletty kansainvälisillä sopimuksilla. Ensimmäisen maailmansodan tapahtumat olivat vielä tuoreessa muistissa. Ohjeita ja koulutusta kaasusodan varalta annettiin seka sotilaille että siviiliväestölle.

Turun kaupunginhallituskin ryhtyi vuonna 1939 lakisääteisiin toimenpiteisiin:

"Koska kunnan oli vastattava väestönsuojelulain 2 §:n perusteella ... sen asukkaita varten yhteisesti tarvittavasta väestönsuojelusta, ehdotti kaupunginhallitus, että kaupunginhallitus oikeutettaisiin käyttämään väestönsuojelutarkoituksiin kaupungin kassavaroja korkeintaan 2 000 000 markkaa ... " Ehdotus hyväksyttiin. (Ote kertomuksesta Turun kaupungin kunnallishallinnosta vuonna 1939, sivu 109.)

Väestönsuojelutoimenpitein oli tarkoitus suojata kaikkia kaupungin asukkaita, siis eläviä ihmisiä. Kaupungin johto totesi kuitenkin pian, että kiinteää ja arvokasta omaisuuttakin on varjeltava. Varjeltavia kohteita olivat kaupungin teknilliset laitokset, joihin "oli kiinnitetty kymmeniä miljoonia markkoja". Näitä olivat satama, sähkölaitos, kaasulaitos ja vesilaitos. Tärkeitä olivat myös linja-autoasema, rautatieasema (silta mukaanlukien), jonka omisti valtio ja vastavalmistunut Artukaisten lentoasema.

Puolustusvoimien mahdollisuuksia

Turussa oli aloitettu ilmatorjuntakoulutus suojeluskunnassa jo 1937, mutta tykkeitä ei saatu toiveista huolimatta. Aseiksi tänne tuli ainoastaan kaksi kaksoisilmatorjuntakonekivääriä, joiden tehosta oli silloin korkeat käsitykset. Todellisuudessa niillä oli vaikutusta panssaroimattomiin lentokoneisiin enintään 600-800 metrin etäisyydelle. Tuli piti avata maalin ollessa n. 1,5 kilometrin päässä. Puolustusvoimilla - ilmatorjunnalla - oli vähän

ennen talvisotaa koko maassa käytettävissä 28 raskasta ilmatorjuntatykkiä, 8 keskiraskasta ja 4 kevyttä ilmatorjunta-asetta. Jokainen voi jälkikäteen arvioida kuinka monta tykkiä oli saatavissa Turun suojaksi. Maanpuolustushenki oli kuitenkin korkealla!

Turun pommitukset talvisodassa

Sodan alku ei ollut Turussa erityisen tuhoisa. Tästä kertoo Juha Vahe kirjassa Turun seudun Kodinpuolustus. Suorastaan huvittavina esimerkkeinä kerrottakoon, että turkulaispoliisit ampuivat talvisodan alussa viholliskoneita pistooleillaan ja siviilit jopa haulikoilla omilta parvekkeiltaan. Ennen talvisotaa aliarvioitiin mielellään neuvostoliittolaista tekniikkaa ja myös neuvostoilmavoimien suorituskykyä. Yllätys oli turkulaisille, kun neuvostoilmavoimat ryhtyivät käyttämään Baltian, lähinnä Viron lentotukikohtia, joista lentomatka Turkuun oli lyhyt.

Kaikkiaan talvisodan aikana Turussa oli 126 ilmahälytystä 55 päivänä. Pommituskertoja oli 60. Henkilötappioiltaan tuhoisin pommitus tapahtui tammikuun 29. päivänä 1940, jolloin postitalon luona kuoli lähes 40 henkilöä ja suunnilleen sama määrä sai vammoja.

Suuri varainkeräys ilmapuolustuksen tehostamiseksi

Sodan alettua Turkuun saatiin muutamia ilmatorjuntatykkejä, mutta tehokkaimmat tykit tulivat vasta, kun panssarilaivat Väinämöinen ja Ilmarinen ankkuroivat Ruissalon-Hirvensalon väliselle vesialueelle. Puolustusvoimilla ei aluksi ollut lainkaan hävittäjäkoneita Turun suojana. Vuodenvaihteessa 1939/40 saatiin suojaksi 7 hävittäjää, jotka käyttivät Littoistenjärveä kenttäänään. Pommitukset jatkuivat.

Joulukuussa 1939 Turun kaupunginvaltuusto oli myöntänyt varoja ilmatorjuntatykkien ja ampumatarvikkeiden hankkimista varten. Vaihtoehtona oli pidetty hävittäjäkoneita. Epävakaassa sotilaspoliittisessa tilanteessa kumpikaan ei saatu. Tammikuussa 1940 päätettiin - eräiden muiden kaupunkien tavoin - ryhtyä keräämään elinkeinoelämältä ja yksityisiltä tahoilta varoja sotilasmateriaalin hankintaan. Ratkaisu oli joka tapauksessa poikkeuksellinen, sillä maanpuolustuksen rahoittaminenhan on valtiovallan tehtävä. Käytännön keräystä johtamaan perustettiin Turun Kodinpuolustustoimikunta - Åbo Hemvärnskommitté. Keräys tuotti vuonna 1940 yhteensä 35,5 miljoonaa markkaa. Ilmatorjunta-aseiden etsintä jatkui nyt yhtä kuumeisesti kuin pommitukset.

Ilmatorjuntatykkien osto

Kaupunginjohtaja sai vihiä, että Ruotsista ehkä saataisiin ostaa ilmatorjuntatykkejä. Kolmimiehinen työryhmä lähetettiin lahden taakse kauppoja hieromaan. Ruotsissa oltiin huolestuneita Turun kohtalosta, mutta sikäläiset sotilasviranomaiset vastustivat parhaan tykkikaluston myymistä. Ruotsalaisille korostettiin mm., että Turun ja Tukholman välinen meriliikenne kävisi mahdolltomaksi, jos Turun satama tuhoutuisi.

Työryhmä sai kuulla Osakeyhtiö Boforsin silloin nykyaikaisista 75 mm tykeistä, jotka Thaimaa oli tilannut, mutta kalusto odotti laivausta Göteborgin satamassa. Uusia tykkejä ryhdyttiin aikanaan Turussa kutsumaan "siamilaistykkeiksi" sen vuoksi, että niihin oli

kaiverrettu Siamin vaakuna. Kuvio on nähtävissä Vartiovuorenmäelle muistomerkiksi pystytetyn alkuperäisen tykin lukon pinnassa.

Kysymyksessä olivat sukellusveneisiin tarkoitetut merimaali- ja ilmatorjuntatykit, jotka soveltuivat erinomaisesti myös kiinteiden pattereiden aseiksi. Lopputulos oli Turun kannalta onnellinen: toimikunnalle luvattiin myydä kolme kiinteätä patteria (9 tykkiä) tulenjohtolaitteineen ja ampumatarvikkeineen. Muodollisista syistä kauppa tehtiin Ruotsin yleisesikunnan ja Suomen puolustusministeriön kesken. Selvittämättömäksi jäänee kuka tai mikä loppujen lopuksi ratkaisi kaupan turkulaisten eduksi.

Ruotsalaisen henkilöstön ja tykkien kuljetus Turkuun ja sijoittaminen tuliasemiin

Kalusto kuljetettiin Turkuun junalla Haaparannan kautta. Tämä lienee ollut turvallisin vaihtoehto. Suomen armeijalla ei ollut henkilöstöä, joka olisi osannut käyttää ostettuja tykkejä. Ruotsin vapaaehtoiskomitea lupasi lähettää yhteensä noin 80 upseeria, aliupseeria ja miestä kouluttamaan turkulaisia tykkien käyttäjiksi. Kaksi ruotsalaista upseeria saapui ensimmäisinä Turkuun lentäen 21. helmikuuta 1940. Heidän tehtävänsä oli tiedustella ja valita pattereille tuliasemat. Tykit päätettiin sijoittaa kolmeen paikkaan: Ruohonpään, Uittamolle ja Satulamäkeen. Muut ruotsalaiset vapaaehtoiset saapuivat junalla helmikuun 25. ja 26. päivän välisenä yönä ja tykkikalusto seuraavana yönä.

Satulamäessä oli tähän mennessä toiminut kaksitykkinen ilmatorjuntajaos, jolle oli linnoitettu työvelvollisten voimin hiekalla ympäröity puinen vartiotupa ("korsu"). Ainakin yksi uusi tykki sijoitettiin tänne asemaan todennäköisesti maaliskuun alkupäivinä, mutta koko patteri ei tullut ampumavalmiiksi. Maaliskuun alussa Ruohonpään patteri sen sijaan ampui ensimmäiset laukauksensa tositarkoituksella.

Satulamäkeen ryhmitetyn patterin päätorjuntasuunta oli itään ja tykkien tehokas kantama 6 km. Patteri olisi ulottunut ampumaan Lettoistenjärven ja nykyisen Kaarinan keskustan yli. Tämä jäi kuitenkin pelkäksi teoriaksi, koska patteriin ei riittänyt henkilöstöä talvisodan aikana eikä tykkejäkään saatu ampumakuntoon. Kaikki Satulamäen patterin rakenteet ovat tuhoutuneet kaupungin rakennettua paikalle soravaraston.

Patterin siirto Mikkolanmäkeen

Talvisodan päätyttyä alkoi tiivis koulutus ruotsalaisten johdolla ja mukana oli myös suomalaisia vapaaehtoisia. Ruotsalaiset vapaaehtoiset kutsuttiin yllättäen kotimaahansa 10. huhtikuuta Saksan miehitettyä Norjan. Turussa jatkui ilmatorjuntamiesten koulutus kaikilla kolmella patterilla, nyt pelkästään suomalaisvoimin. Talvisodan kiireessä pattereiden linnoittaminen oli jäänyt puutteelliseksi. Samalla todettiin, että Uittamon ja Satulamäen pattereiden paikka ei ollut ampumateknisesti paras mahdollinen.

Armeijan siirryttyä rauhanaikaiselle kannalle Satulamäen patteri päätettiin siirtää noin 1/2 km kaakkoon Mikkolanmäelle, jonka laki on noin 12 m edellistä korkeampi. Kun Kaakkois-Suomessa oli aloitettu Salpa-aseman linnoittaminen ja tehty esityksiä pakkolunastettavista alueista, tiedusteltiin myös Turun kaupungin halukkuutta luovuttaa noin 3 1/2 ha:n suuruinen alue ilmatorjuntapatteria varten. Kaupunki ei halunnut myydä

eikä luovuttaa maata valtiolle, mutta oli halukas luovuttamaan tarvittavan alueen niin pitkäksi aikaa kuin puolustuslaitos haluaisi sitä tähän tarkoitukseen käyttää.

Mikkolanmäen linnoittaminen

Kaikille kolmelle ilmatorjuntapatterille päätettiin linnoittaa taisteluasemat betonista ja toukokuussa 1940 laadittiin myös Mikkolanmäen kustannusarvio. Suunnitelmana oli tehdä tie, korsujen ja tykkien perustukset sirpalesuojineen, tulenjohtovälineiden suojaseinät, konekivääripesäkkeet, johtokanaalit (= kaapeliojat), ammuskorsut ja sähkötyöt.

Kaupunginjohtaja ilmoitti kesäkuussa, että kaupunki oli halukas suorittamaan pattereiden linnoitustyöt ja maksamaan lahjoittamistaan varoista niiden aiheuttamat kustannukset. Ehtona oli, että ilmatorjunnasta huolehtivat viranomaiset hyväksyvät työt tehtäviksi ja vahvistavat laaditun kustannusarvion. Turun Kodinpuolustussäätiö suostui siihen, että kaupungin sille lahjoittamista varoista käytetään "riittävä määrä" Turkuun ostettujen ilmatorjuntapattereiden järjestelyyn.

Heinäkuussa puolustusministeriö ilmoitti hyväksyvänsä mm. Mikkolanmäen asemien linnoittamisen ja lisäsi, että tuliasemiin olisi rakennettava kallioon louhittu voima-
asemaluola.

Elokuun alussa Turun kaupungin kiinteistö- ja rakennuslautakunta esitti, että työt annettaisiin katurakennustoimiston tehtäväksi. Rakennustyöt alkoivat syys-lokakuussa 1940 ja niiden valvojana toimi silloinen kaupungininsinööri, reservin insinööriluutnantti *K. Karvonen*. Asemat valmistuivat kevättalvella 1941 ja tykit asennettiin paikoilleen. Suunniteltuja majoituskorsuja ei kuitenkaan rakennettu kuten ei myöskään konekivääripesäkkeitä eikä louhittu kaapelikanavia. Jatkosodan alkaessa Mikkolanmäellä ei siten ollut majoitustiloja, vaan osa henkilöstöstä asui pahviteltoissa, osa Mikkolan talossa, ja elokuun lopulta alkaen myös parakeissa. Teltojen lämmitystä ja lämpöeristyksiä paranneltiin - osittain henkilöstön tuomilla materiaaleilla ja omilla varoilla - monin eri tavoin syksyn kuluessa.

Mikkolanmäen torjuntapatterin rakennelmat:

- Tulenjohtoasema: Kaksi epäsäännöllisen kuusikulmion muotoista betonipesäkettä kiinni toisissaan (toinen on 1944 rakennettu etäisyysmittarin uusi asema)
 - Sähköisesti toimiva keskuslaskin antoi ampumarvot tykeille
 - Toisen pesäkkeen alla oli lämmitettävä majoitustila
 - Puhelinlinja johtokeskuksesta tähän pesäkkeeseen.

- Etäisyysmittarin pesäke: Epäsäännöllinen, seitsenkulmion muotoinen, päältä avoin, alaspäin hieman levenevä betonirakennelma, korkeus 3,3-4,3 m kallion pinnasta, betoni-raput ylös
 - Alla oli uunilla lämmitettävä majoitustila (2 ovea ja kulkuaukko katossa)
 - Asemaa lienee käytetty tykkiasemana 1944, jolloin lattiaan tehtiin reikä kevyen it-tykin jalustaa varten.

- 1., 2. ja 3. tykkiasema: Epäsäännöllisen kuusikulmion muotoisia päältä avoimia betoniasemia, joihin päästiin puurappuja pitkin.
 - Asemissa oli puulattia.
 - Tykki oli kiinnitetty 16 teräspultilla keskellä olevaan pyöreään betoni- ja teräsperustaan.
 - Ampuma-ala täysi ympyrä.
 - Ampumatarvikekomerot (2 kpl)
 - Huom.3. tykkiasemassa käytetty pula-ajan "säätöbetonia", joka rapautunut voimakkaasti.

- Ilmatorjuntakonekiväärien asemat: Patterin henkilöstö rakensi kuusisivuisen aseman betonista 1944 (vuoden 1941 "puuasema" on paikallistettavissa).
 - Myöhemmin hirsistä ja kivistä tehty asema on ollut kalliolla tykkikolmion keskellä).

- Voimalaiteluola: Louhittu ja betonoitu, osittain tiilillä vuorattu tila, jossa kaasutiivis ulko-ovi. pinta-ala n 9 m².
 - Sisällä oli nk. muuttajakone (moottori - sähkö kaupungin verkosta - ja moottoriin kytketty generaattori) tykkien tarvitsemaa sähköä varten
 - Alussa Mikkolanmäellä ei ilmeisesti ollut omaa polttomoottorikäyttöistä aggregaattia, myöhemmin mainitaan "moottorimiesten parakki" ja 15 m² teltta (!) luolan suun lähellä.

- Ampumatarvikeluola: Louhittu ja betonoitu, osittain tiilillä vuorattu tila, josta kranaatit vietiin kantamalla tykeille, pinta-ala n 15 m²
 - Luolien eteen rakennettiin 1943 tai 1944 betonista suojaseinä.

-
- Toimisto ja majoitus (8:lle): Sodan alussa vääpelin ja kirjurin "toimistona" oli avattavalla kattoluukulla varustettu varisten (!) ampumakoju, joka oli jäänyt paikalle turkulaiselta pankinjohtajalta. "Vartiorakennuksen" rakentaminen aloitettiin keväällä 1942.
 - Patterin toimisto sekä upseerit muuttivat rakennukseen lokakuussa.
 - Asiakirjoissa rakennuksesta on käytetty monia eri nimiä: vartiotupa, vartiorakennus, vahtimestarin asunto, asevelitalo, toimistorakennus tai upseerimajoitus, jotka nimitykset viittaavat myös sodan jälkeiseen kattoon.
 - Rakennus luovutettiin 1945 Turun kaupungin hallintaan vuokra-asunnoksi.
 - Viimeinen asukas muutti pois joulukuussa 1991, jonka jälkeen talo purettiin.
 - Isot majoitusparakit (á 26 paikkaa, 72 m²): Tehdasvalmisteisia, 6 x 12 m suuruisia betonipilareille pystytettyjä puurakennuksia, joissa oli huopakatto
 - 1941 lokakuussa käytössä oli yksi parakki ja joulukuussa kaksi parakkia
 - Toisessa asuivat reserviläiset ja toisessa varusmiehet
 - Parakeissa oli sähkövalo, pesuhuone ja asuinhuone, joka oli vuorattu takoliittipahvilla seka yksi "kamiina-patteriuuni" (?) kussakin.
 - Aikaisemmin Tampintien varteen pystytetty parakki siirrettiin pois ja 1944 paikalle rakennettiin halkovarasto.
 - Pienet majoitusparakit: Kesällä 1944 valmistui kaksi 12 miehen "pioneeriparakkia" (6,5 x 6,5 m) sotilaspojille
 - Patteriin tuli toukokuussa 26 sotilaspoikaa (Mikkolanmäelle ei oppikoululaisia), jotka sotilaallisen koulutuksen Lisaksi kävivät koulua kolme päivää viikossa.
 - Vartioteltha: moottorimiehet.
 - Keittiöparakki (100 miestä varten 25 m²): Saatiin valmiiksi syyskuussa 1941 mutta sitä oli myöhemmin parannettava talvikäyttöön sopivaksi
 - Keittiö maalattiin Xylamonilla, jonka jälkeen kaikki ruoat ja juomat maistuivat maalilta!
 - Uusi parakki valmistui joulukuussa 1942.
 - Ruokalaparakki (siirrettävä rakenne, 70 m²) "Ruokailu-ja seurusteluparakki" samalla kanttiini, valmistui maaliskuussa 1943.
 - Pystytetty betonipilareille ja varustettu valurautakamiinalla.
 - Heinäkuussa 1944 siinä järjestettiin elokuvaesitys.
 - Lottien majoitus (keittiöparakin lähellä) oli aluksi "kukin ja hajuherein koristellussa" teltassa, jossa oli tiilikamiina ja pahviset sisäseinät.
 - Heinäkuussa 1943 lotat muuttivat valmistuneeseen keittiöparakkiin ja tilalle tuli sotilaspoikia.
 - Puhdetyöparakki (22 m²): Uuden keittiön valmistuttua. vanha parakki siirrettiin vapaa-aikakäyttöön.
 - Luovutettiin myöhemmin takaisin kaupungille.
 - Varasto: Käyttötarkoitus ei tiedossa.
 - Kellari on vieläkin kelvollinen, vain hyllyt ovat lahonneet.
 - Käymälä: Aidan ulkopuolella "riuku" pohjoispäässä, tarkka paikka ei ole tiedossa.
 - Portit: Eteläpäässä oli pääportti, länsilaidalla "luolaportti ja pohjoispäässä todellinen "häätä"-portti, josta päästiin mm. käymälään.
 - Pääportilla oli pieni koju.
 - Kaivo: Alkuvaiheessa vesi noudettiin kaupungin vedenjakelupostista hevosvetoisilla tynnyrirattailla.
 - Ensimmäinen kaivo täytettiin, kun siihen ei tullut vettä.
 - Toinen oli aidan ulkopuolella länsirinteessä ja vesi osoittautui hyväksi.

- Saunaa ei ollut. a Aluksi käytettiin Mikkolan talon saunaa (saunassa syttyi kerran tulipalo) ja myöhemmin käytettiin Ruohonpään patterin " 100 miehen saunaa".
- Piikkilanka-aita (pituus 530 m): Patterin alueelle oli pääsy kielletty ilman lupaa ja aluetta vartioitiin jatkuvasti. Noin 2,5 m korkea aita oli yläreunastaan ulospäin kallistettu.
- Luolien suulla oli "kylkiäisenä" erillinen piikkilanka-aita.

Mikkolanmäen patterin naamiointi aloitettiin ampuma-alaa raivatessa saaduilla latvuksilla ja naamiointia pidettiin yllä tuomalla jatkuvasti uusia tuoreita havuja Satulamäeltä. Katkaistuja puiden latvaosia on näkyvissä yhä. Sodan kestäessä pesäkkeiden betoni- ja rakennusten puupintoja ja itse tykitkin maalattiin naamiovärin (540 m²) ja lisäksi käytettiin naamioverkkoja. Pienenä yksityiskohtana mainittakoon vielä, että Mikkolanmäellä on ollut asemassa puinen kuulosuunnin vähän yli 3 kk syksyllä.

Mikkolanmäen patteredalueen sisäinen tie luolille valmistui elokuussa 1941. Jyrkkiä kallioisia kulkureittejä varustettiin puisilla portaikoilla, kuten esimerkiksi ampumatarvikeluolalta tykeille ja majoitusparakeilta suoraan tykeille. Kaupungilta patterille johtavaa tietä rakennettiin vuosia Halkovarastolle (22 m²) ja edelleen ruokalaparakille johtanut nk. Tampintie valmistui lopullisesti vasta 1944.

Patterin toiminta

Jatkosodan alkaessa kesäkuussa 1941 Mikkolanmäen patteria eli 21. Raskasta Ilmatorjuntapatteria johti alkuun kolme upseeria : reservin vänrikki *N. Wikeström*, reservin vänrikki *H. Åhlfors* ja reservin vänrikki *C. Krook* ; tunnettu turkulainen ilmatorjuntamies. kapteeni *Jarl Jarkka* tuli Mikkolanmäen päälliköksi parin viikon kuluttua. Tilanne kehittyi seuraavasti:

- 17. kesäkuuta ampumavalmius yhdellä tykillä suojeluskuntalaisten voimin
- 18.6. vaihdettiin kiväärit
- 19.6. saatiin lisää ampumatarvikkeita ja toinen tykki ampumavalmiiksi
- 21.6. saatiin kolmas tykki ampumavalmiiksi
- 25.6. aamulla 19 konetta pommitti yllättäen Turun lentokenttää, satamaa ja sotasatamaa, myöhemmin aamulla 16 konetta samoja kohteita, ja vielä illalla 3 konetta pommitti lentokenttää ja sotasatamaa ; Mikkolanmäen patteri oli ensimmäisen kerran tositoimissa
- 26.6. aamuyöllä 44 konetta pommitti lentokenttää, satamaa, Heikkilän kasarmia ja teollisuusaluetta (it. pudotti yhden koneen Airistolle) ja aamulla 13 konetta satamaa.

-
Vuodet 1942 ja 1943 olivat vihollisen lentotoiminnan osalta Turussa suhteellisen rauhallisia. Jatkosodan aikana Turussa oli kaikkiaan 127 ilmahälytystä ja 7 pommitusta. Helmikuussa 1944 tuli suurhyökkäys, kun 22.2. iltayöstä noin 100 konetta pommitti Turua. Vauriot jäivät vähäisiksi, kun suurin osa pommeista putosi mereen kaupungin ulkopuolelle. Ilmatorjunta toimi tällöin kaikilla voimillaan. Kolme ihmistä kuoli, 7 haavoittui ja puhelinyhteyksiä katkesi. Tämä hyökkäys liittyi Helsingin ja Kotkan pommitusten sarjaan, jossa Neuvostoliiton tarkoituksena oli painostaa Saksan rinnalla taistelevia maita irrottautumaan sodasta.

- Pattereiden tulella ei aina pyritty osumaan viholliskoneeseen, vaan ammuttiin niiden eteen ennalta laskettu sulku, jonka läpi koneet eivät voineet lentää tuhoutumatta.

Mikkolanmäen patterin arkipäivää

Silloin kun ei ollut vihollisen lentotoimintaa, patterin henkilöstöä koulutettiin. Hälytysharjoituksia pidettiin jatkuvasti. koska tykeille oli ehdittävä ennen kuin viholliskoneet ehtivät kaupungin ylle. Pyrittiin vaistonvaraiseen toimintaan tykeillä, myös pimeässä.

Esimerkkinä päiväohjelma 17.2.42:

- 0715 Herätys
- 0745 Aamutee
- 0830-0915 Luento
- 0925-0945 Patteriharjoitus ja yhteyksien kokeilu
- 1120 Käskynjako
- 1130 Lounas
- 1300-1600 Iltapäivän palvelus (usein työpalvelua)
- 1610-1635 Patteriharjoitus
- 1645 Päivällinen
- 1945 Iltatee.

Patteriston komentaja piti koulutustarkastuksia, joissa puututtiin erityisesti nopeaan toimintaan tykeillä vaihtelevissa olosuhteissa. Pattereissa järjestettiin liikuntakasvatusta ja erilaisia kilpailuja pattereiden kesken sekä kesällä että talvella. Paikallinen pappi saattoi käydä pitämässä iltahartauksia. Kerran tuli hälytys kesken iltahartausten ja paikalla ollut tyttökuoro suojautui monttuihin. Ammuntaa ei kuitenkaan tullut, mutta tyttöjen laulu tuli sen jälkeen kakistellen.

Patterit saivat vieraita silloin tällöin. Mikkolanmäessä kävivät mm. läänin poliisitarkastaja ja Turun poliisipäällikkö, Kodinpuolustussäätiön edustajat, maaherra, kaupunginjohtaja, Turun ilmasuojelupäällikkö, suojeluskuntajärjestön johtaja, lottajärjestön johtajat, kenttäpiispa ja useimmin tietysti ilmapuolustuksen johtohenkilöstöä. Ulkomaalaisiakin nähtiin Mikkolanmäellä, kun ruotsalainen upseerijoukko vieraili patterissa kenraalin johdolla. Mukana oli myös prinssi *Kustaa Adolf*.

Sodan aikana miehistä vaihdettiin siten, että rintamalta tuli vanhoja tai tehtäviensä takia tarpeellisia miehiä kotiseudun ilmatorjuntaan ja nuoria miehiä siirrettiin rintamalle. Tykkimiehet kävivät aseveliperheissä auttamassa puiden pilkkomisessa, lumitöissä, puutarhanhoidossa jne. Patterilla oli oma perunamaansa Kärsämäessä, ilmeisesti valtion omistamalla alueella. Ruokaa jäi silloin tällöin tähteeksi, jonka vuoksi patterin lotat ottivat kesällä 1943 hoitoonsa 19 porsasta. Taiteellisia taipumuksia omanneet sotilaat tehneet seka asiapitoisia että humoristisia piirroksia parakkien seinäpahveihin. Patterilla oli oma pieni lääkevarasto, josta lääkintäaliupseeri jakoi tarvittaessa lääkkeitä. Potilaat vietiin Turun kasarmin sairaalaan, Rauvolan koulun sairaalaan ja myöhemmin Heikkilän kasarmin sairaalaan. Mikkolanmäellä oli vuoden 1941 aikana jatkuvasti 2-3 miestä sairaalassa, useimmat ihosairauden takia.

Hippodromin suuntaan ja Satulamäkeen johtavat tiet aiheuttivat patteriston henkilöstölle talvisin paljon lumitöitä, koska kaupungin auruskalusto ehti paikalle harvoin. Turun ilmatorjunnan historiassa on 39 valokuvaa Mikkolanmäen henkilöistä, kalustosta ja rakenteista.

